

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра лісівництва**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан географічного
факультету
 доц. Калинич І.В./
_____ 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА З ТЕХНОЛОГІЇ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО
ВИРОБНИЦТВА**

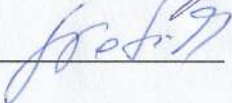
Рівень вищої освіти	Магістр
Галузь знань	Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина
Спеціальність	Н4 Лісове господарство
Освітня програма	Лісове господарство
Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова навчання	Українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Виробнича практика з технології лісогосподарського виробництва» для здобувачів вищої освіти галузі знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина спеціальності Н Лісове господарство освітньо-професійної програми Лісове господарство.

Розробники: к.с.-г.н. Кічура В.П.

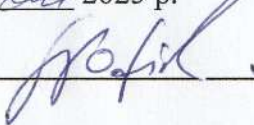
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
лісівництва

протокол № 10 від «24» серпня 2025р.

Завідувач кафедри к.б.н. доц. Потіш Л.А.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

протокол № 11 від «24» серпня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії Потіш Л.А.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 7,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 225	2	2
	Семестр:	
Вид підсумкового контролю: усний захист практики	3	2
	Індивідуальна робота:	
Форма підсумкового контролю: диференційований залік	75	75
	Самостійна робота:	
	150	150

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою проходження «**Виробничої практики з технології лісгосподарського виробництва**» є отримання навичок і досвіду з проведення робіт у лісовому фонді шляхом безпосереднього виконання, або участі у виконанні, ними, лісгосподарських заходів, що намічені лісовпорядкуванням у конкретному лісгосподарському підприємстві, які забезпечують цілеспрямоване ведення лісового господарства.

Відповідно до освітньої програми, проходження виробничої практики сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності:

- Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми (ЗК 1).
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 2).
- Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК 3).
- Здатність працювати в міжнародному контексті (ЗК 7).

Фахові компетентності:

- Здатність розробляти та реалізовувати поточні та стратегічні плани розвитку підприємств лісової галузі, беручи до уваги ресурси, ризики, а також економічні, правові та екологічні аспекти (ФК 4).
- Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі лісового господарства у широких або мультидисциплінарних контекстах (ФК 5).
- Здатність здійснювати просвітницьку діяльність серед населення для формування в них екологічного мислення, свідомості та відповідальності за стан довкілля (ФК 6).
- Здатність забезпечити організацію роботи та управління лісгосподарським виробництвом на підприємствах різного функціонального призначення (ФК 9).

1. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Передумовами проходження «**Виробничої практики з технології лісгосподарського виробництва**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

- ОК 2 Лісове право
- ОК 3 Планування лісгосподарського виробництва;
- ОК 5 Охорона праці в галузі;
- ОК 7 Управління лісгосподарським виробництвом;
- ОК 8 Інформаційні системи та технології у лісовому господарстві;

2. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Лісове господарство**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері лісового господарства та є основою для оригінального мислення, забезпечення сталого розвитку та проведення досліджень.	ПРН-1
Відшуковувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.	ПРН-4
Здійснювати управління складною діяльністю у сфері лісового господарства та у ширших контекстах, забезпечувати якість, оцінювати ефективність і результативність діяльності.	ПРН-5

Оцінювати стан лісових фітоценозів, лісових ресурсів в конкретних лісорослинних умовах, їх потенціал та прогнозувати можливості використання.	ПРН-11
Оцінювати ризики господарювання за умов недостатньої інформації та суперечливих вимог	ПРН-13
Розробляти та реалізовувати проекти екологічно-безпечних прийомів і технологій ведення лісового в мисливського господарства з урахуванням природно- кліматичних особливостей регіону та економічної ефективності.	ПРН-14
Вибирати оптимальну стратегію ведення лісового господарства залежно від комплексу умов.	ПРН-16

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після проходження «**Виробничої практики з технології лісгосподарського виробництва**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Володіє знаннями, що включають сучасні наукові здобутки у сфері лісового господарства, що забезпечують цілеспрямоване ведення лісового господарства.	ПРН-1
Здатен користуватися проектною, програмною, технологічною і виробничо-фінансовою документацію лісгосподарського підприємства, в якій відображена лісівнича доцільність, економічна й соціальна обґрунтованість і техніко-технологічна спрямованість виконання цих заходів, а також методи і способи видачі завдань на виконання робіт та особливості обліку й приймання виконаних робіт і заготівлі продукції.	ПРН-4 ПРН-5
Здатен оцінювати стан та ефективність використання лісорослинних умов території наданої в постійне користування та робити прогноз щодо господарювання в майбутньому.	ПРН-11
Уміє надавати критичну оцінку ефективності господарювання лісгосподарського підприємства враховуючи наявність у складі лісового фонду: похідних/коріних та одновікови (умовно-одновікових)/різновікових лісових насаджень.	ПРН-13
Уміє розробляти та реалізовувати проекти з лісовідновлення, рубок формування і оздоровлення лісів, рубок головного користування, з дотриманням екологічно-безпечних прийомів і технологій.	ПРН-14
Здатен вибирати оптимальну стратегію ведення лісового господарства виходячи з лісорослинних умов території, поточного соціально-економічного стану регіону та категорій захисності лісів наданих у постійне користування.	ПРН-16

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- диференційований залік;
- поточне опитування;
- виконання індивідуального завдання;
- виконання самостійної роботи.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування під час захисту практики.

Форма підсумкового семестрового контролю: диференційований залік у формі усної перевірки знань та захисту звіту практики.

Критерії оцінювання підсумкового контролю

Студент у кінці практики зобов'язаний представити:

1. **Щоденник**, оформлений на спеціальному бланку університету. У ньому повинна бути коротко і конкретно описана виконана студентом робота за період практики.
2. **Польовий щоденник**, який містить нотатки під час виконання дій та робіт згідно програми практики.
3. **Звіт практики**. У звіті має бути відображено лісорослинні умови території проходження практики, ефективність ведення лісового і мисливського господарства з наведенням підтверджуючих прикладів цього господарювання на конкретних об'єктах. Повинні бути зроблені висновки щодо теперішнього господарювання і намічена перспектива на майбутнє.

Щоденник (оформлений на спеціальному бланку) перевіряється, затверджується керівником практики від виробництва та зберігається на кафедрі. Захист практики відбувається після її завершення. Засобом оцінювання практики є диференційований залік у формі усної перевірки засвоєних знань та практичних навичок. Під час захисту відбувається презентація результатів виконаних розділів практики та оцінювання зведеного звіту.

Розподіл максимальних балів, які отримують здобувачі

№ п/п	Елемент оцінювання	Максимальна оцінка, бали
1	Щоденники практики	20
2	Звіт про проходження виробничої практики	30
3	Захист практики	50
Сума		100

- Оцінювання щоденника практики (в т.ч. польового щоденника) базується на висновку керівника практики від підприємства.

• Критерії оцінювання звіту:

К-сть балів

Критерії

30-25	Структура, зміст та оформлення звіту відповідає всім вимогам. Присутня незначна кількість технічних помилок.
24-19	Структура та зміст звіту відповідає всім вимогам. Нечіткі висновки. Допущено помилки в оформленні звіту та в тексті роботи.
18-10	Структура звіту відповідає вимогам. Недостатнє наповнення змістовної частини. Нелогічні висновки. Допущено помилки в оформленні звіту та в тексті роботи.
9-0	Структура звіту частково відповідає вимогам. Недостатнє наповнення змістовної частини. Нелогічні або відсутні висновки. Допущено помилки в оформленні звіту та в тексті роботи.

• Критерії оцінювання захисту практики:

К-сть балів

Критерії

50-41	Повне засвоєння та суб'єктивне усвідомлення матеріалу. Твердження чітко аргументовані. Продемонстровано термінологічну грамотність.
40-31	Повне засвоєння матеріалу, але недостатнє суб'єктивне його усвідомлення. Нечітка аргументація тверджень. Часткова термінологічна некоректність.
30-21	Достатнє засвоєння матеріалу, суб'єктивне його не усвідомлення. Нечітка аргументація тверджень. Часткова термінологічна некоректність.
20-11	Часткове засвоєння матеріалу. Аргументація відсутня. Термінологічна неграмотність.
10-0	Володіння матеріалом на низькому рівні. Аргументація відсутня. Термінологічна неграмотність.

Підсумкова оцінка студента за проходження виробничої практики складає, балів:

- 100-90 - «відмінно» (A)
- 89-74 - «добре» (B, C)
- 73-60 - «задовільно» (D, E)
- 59 балів і менше - «незадовільно» (F, FX).

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програмою передбачено ознайомлення студентів із змістом їх дій та робіт при проходженні практики, зокрема: видача завдання, проведення інструктажу з техніки безпеки і охорони праці та безпосереднє виконання, або участь у виконанні, а в окремих випадках тільки спостереження за виконанням конкретних лісогосподарських заходів і робіт практикантами. Студенти також мають вивчити наявну на підприємстві чи лісництві програмну, проектну, техніко-технологічну і виробничо-фінансову документацію, щоб дізнатись на якій підставі та за яким порядком видаються завдання на виконання робіт при здійсненні лісогосподарських заходів і як проводиться приймання та оцінка робіт.

Кожний студент-практикант, у відповідності з договором «Про співробітництво між географічним факультетом УжНУ та Закарпатським обласним управлінням лісового та мисливського господарства», наказом УжНУ з проходження виробничої практики, прикріплюється до визначеного лісогосподарського підприємства і керується настановами керівників виробничої практики від навчального закладу та від підприємства, а також у якомога більшій мірі дотримуються графіка, змісту дій та порядку робіт, запланованих до виконання цією Програмою. Рекомендаційний порядок проходження практики подано нижче:

№ з/п робочих днів	Зміст дій та робіт, які заплановані до виконання	Примітка
1	2	3
1	Зустріч керівників виробничої практики від університету та від підприємства зі студентами в навчальній аудиторії університету: • ознайомлення студентів з метою, завданнями та ходом проведення практики; • доведення до студентів особливостей організації практики, послідовності виконання робіт у відповідності до циклу лісогосподарського виробництва; • проведення для студентів інструктажу з техніки безпеки та охорони праці під час проходження практики; • видача студентам завдань і графіка проходження практики;	
2	Зустріч керівників виробничої практики від підприємства зі студентами в адмінконторі підприємства чи лісництва для: • ознайомлення студентів з лісогосподарським підприємством (лісництвом), його діяльністю, колективом підприємства (лісництва), природоохоронними та виробничими досягненнями; • можливого уточнення програми робіт студентів (студента) на практиці зі складанням відповідного графіка заходів і робіт на кожний робочий день; • знайомство студентів з приміщеннями адмінконтори та садибою при ній.	Ознайомлення буде і в подальшому

3	Вихід в природу для ознайомлення з об'єктами лісонасінневої бази	Студентів (студента) супроводжує представник підприємства (лісництва)
4	Вихід в природу на об'єкти лісонасінневої бази з проведенням, при нагоді, необхідних доглядових заходів чи заготівлі насіння. Ознайомлення з вимогами та умовами зберігання заготовленого насіння	-//-
5	Відвідання лісових розсадників та ознайомлення з їх організацією	-//-
6	Проведення робіт в лісовому розсаднику за прийнятою на підприємстві технологією вирощування садивного матеріалу.	-//-
7	Знайомство з об'єктами створення нових лісів шляхом лісовідновлення і шляхом лісорозведення. Роботи з догляду за посадками до періоду змикання крон.	-//-
8	Знайомство з об'єктами створення нових лісів та проведення догляду за ними. Фіксація об'єктів лісових культур чи природного поновлення, що підлягають переведенню у вкриті лісовою рослинністю землі.	-//-
9	Відвідання об'єктів лісового господарства, на яких відбувається процес формування насаджень шляхом здійснення доглядових рубань. Знайомство з технологією, методами і способами проведення робіт, їх приймання, обліку та оцінки.	-//-
10	Відвідання та участь в роботах при відведенню і здійсненню доглядових рубань (освітлення, очищення).	-//-
11	Знайомство з об'єктами проведення санітарно-оздоровчих заходів: вибіркового санітарного рубання; суцільного санітарного рубання; ліквідація захаращеності; запобігання виникненню та поширенню осередків шкідників та хвороб лісу; захисту заготовленої деревини від шкідників та хвороб.	-//-
12	Подальше ознайомлення знайомство з об'єктами проведення санітарно-оздоровчих заходів та участь у виконанні робіт при їх проведенні.	-//-
13	Відвідування об'єктів, на яких здійснюється, або було здійснене, головне рубання: вибіркове (добровільно-вибіркове) рубання; поступове (рівномірно-поступове, групово-поступове, смугово-поступове) рубання; суцільне (суцільне лісосічне, суцільне вузьколісосічне) рубання. Участь в роботах з відводу та проведення рубок головного користування.	-//-
14	Продовження відвідування об'єктів рубок головного користування. Участь в проведенні робіт. Знайомство з особливостями природозберігаючих технологій заготівлі деревини.	-//-
15	Продовження відвідання об'єктів рубок головного користування з акцентом на вивчення суті та ефективності природного поновлення.	-//-
16-20	Знайомство з об'єктами рубок переформування, на яких передбачається перехід від системи вирощування одновікових деревостанів до системи вирощування різновікових насаджень.	-//-
21	Знайомство з «Порядком заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користування в лісах України». Вихід в природу на об'єкти заготівлі недревної продукції лісу.	-//-
22	Подальше знайомство з об'єктами заготівлі другорядних матеріалів (пнів, лубу, кори, деревної зелені) та об'єкти заготівлі (збирання) дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід, лікарських рослин, деревних соків), а також з місцями розміщення пасік, заготівлі сіна і випасання худоби, збирання лісової підстилки тощо.	-//-

23-24	Написання, оформлення та захист звіту із проходження виробничої практики з технології лісогосподарського виробництва	Консультації керівника практики від університету/ підприємства
Зміст щоденних постійних дій і робіт впродовж усього терміну практики		
1-24	Ознайомлення та вивчення студентами програмної, проектної, техніко-технологічної і звітної виробничо-фінансової документації на предмет потреби та обґрунтування здійснення лісогосподарських заходів і робіт за періодами лісогосподарського циклу та етапами життя і розвитку насаджень	За консультаційної допомоги керівників практики від кафедри та підприємства
1-24	Знайомство студентів з підходами до господарювання в лісах на принципах запровадження засад сталого розвитку, які передбачають не тільки постійність та невиснажливість користування лісовими ресурсами, але й примноження і неперервне використання екологічного потенціалу лісів.	-//-
1-24	Збір студентами інформації з постійного запровадження дієвих методів і способів здійснення робіт із поліпшення біорізноманіття на територіях лісового фонду.	-//-
1-24	Ознайомлення студентів із впровадженням та постійним оновленням застосовуваної на підприємстві техніки і технологій під час здійснення робіт лісогосподарського циклу.	-//-
1-24	Вивчення постійного і якісного здійснення своїх обов'язків лісовою охороною підприємства, передовсім в охороні лісу від пожеж, незаконних рубань та захисту насаджень від хвороб і шкідників. Виявлення недоліків та упущень у діях лісової охорони, якщо такі є.	-//-

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна

1. Бродович Р.І. Лісові культури (штучне лісовідновлення) / Р.І. Бродович, А.М. Гаврусевич, Ф.Ф. Гербут та ін. // Порадник карпатського лісівника / М.В. Чернявський, В.І. Парпан. – Івано-Франківськ, 2008. – Розд. 6. С. 63-91.
2. Герушинський З.Ю. Типологія лісів Українських Карпат / З.Ю. Герушинський. – Львів: Піраміда, 1996. – 208 с.
3. Гірс О.А. Лісовпорядкування: Підруч. для студ. вищ. навч. закладів / О.А. Гірс, Б.І. Новак, С.М. Кашпор. – К.: «Арістей», 2004. – 384 с.
4. Гордієнко М.І. Лісові культури / Гордієнко М. І., Гузь М. М., Дебринюк Ю. М., Маурер В. М., - Львів: Камула, 2005 - 608 с.: іл.
5. Кічура В.П. Виробнича практика із технології лісогосподарського виробництва // В.П. Кічура, А.В. Кічура. – Ужгород: Вид-во «Говерла», 2015. – 76 с.

Додаткова

1. Положення про практику студентів Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет». Затв. Наказом ректора ДВНЗ «Ужгородський національний університет» №388/01-17 від 24.02.2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/11775>

2. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України. Затв. наказом МОН від 8 квітня 1993 р. № 93 із змінами, внесеними згідно з наказом Міносвіти №351 (0351281-94) від 20.12.94 р. Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>

Інформаційні ресурси

1. Інструкція з проведення рубок формування і оздоровлення лісів / Держком. лісового господарства України – К., 2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.google.com.ua/search?q=1>.
2. Правила поліпшення якісного складу лісів. Затв. Постановою Кабінету Міністрів від 12.05.07 р. № 724 [Електронний ресурс]. – Режим доступу - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/724-2007-п>.
3. Про затвердження Правил рубок головного користування [Електронний ресурс]. – Режим доступу - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0085-10>.
4. Інструкція з проектування, технічного приймання, обліку та оцінки якості лісокультурних об'єктів. Затв. Постановою Кабінету Міністрів від 19,08,2010 №260[Електронний ресурс]. – Режим доступу - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1046-10#Text>

8. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ, ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ СТУДЕНТІВ

Навчання студентів з питань охорони праці та проведення інструктажу з техніки безпеки проводиться на місці практики керівником практики або уповноваженою особою з питань техніки безпеки та охорони праці.

Керівник практики від виробництва організовує роботу і здійснює контроль за виконанням заходів щодо створення безпечних і нешкідливих умов під час проведення практики. Керівники практик також організовує навчання і перевірку знань з охорони праці практики.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)